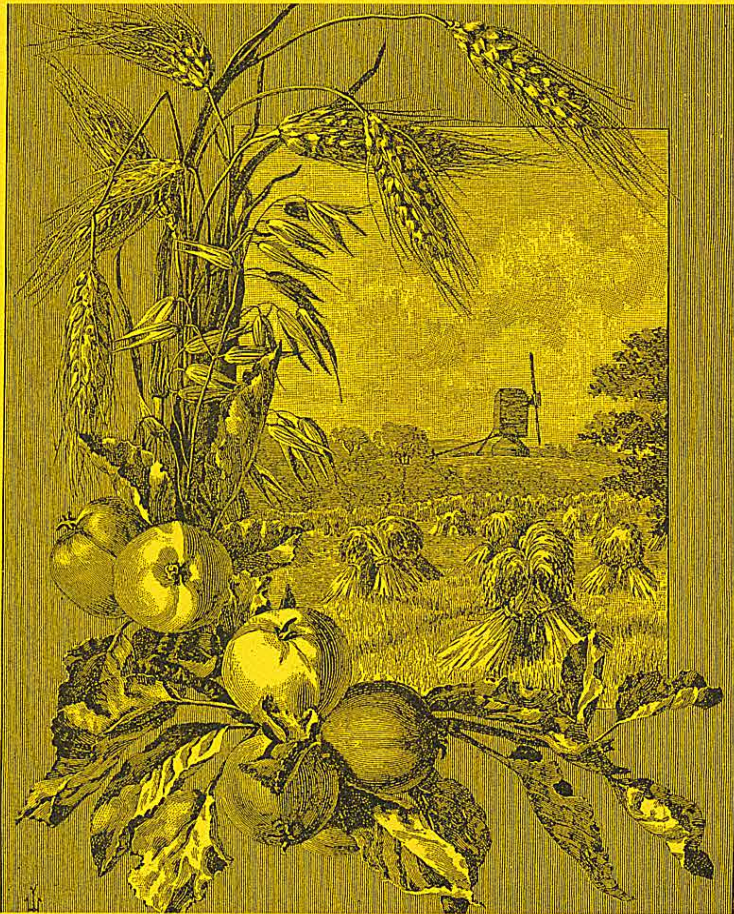




Byahornet



ÅRGÅNG 53 1994

4

Helge Andersson

LANTKYRKORNA OCH "FLAGGEN"

Det var förr vanligt att kyrkorna i slättbyarna på torntaket hade en höj- och sänkbar väderflöjel av järnplåt, som i folkmålet kallades "tjårkeflaggen" eller bara "flaggen". Enligt gammalt bruk skulle "flaggen" vara upphissad mellan andra och tredje ringningen, "anned" och "sammen", till söndagens högmässa som ett tecken på att det nu var tid att gå till kyrkan. I en tid, då klockor inte var så vanliga i hemmen, hade "flaggen" en viktig funktion. Särskilt betydelsefull blev "flaggen" efter enskiftet i början av 1800 - talet, då de gamla byhemmen kring kyrkan sprängdes, och gårdarna flyttades ut till avlägsna delar av bymarken, där klockklangen vid vissa vindförhållanden inte alltid kunde höras tydligt.

I Skytts härad är "flaggen" känd från kyrkorna i t ex Gylle, Kyrkoköpinge och Vellinge. I Vellinge var "flaggen" med årtalet 1816 i bruk till i början av 1970 - talet.

I Oxie härad är "flaggen" omtalad i t ex Gessie, Glostorp, Hyllie, Lockarp, Södra Åkarp, Tygelsjö och Västra Klagstorp. Från Tygelsjö har upptecknats uttrycket "O, nu e flaggen oppe!" (Ingemar Ingers, Tygelsjö, Oxie härads kyrkor II). Då var det hög tid att bege sig till kyrkan.

En inventarieförteckning från 1844 för Lockarps kyrka upptar "1 Flaggstång på Tornet med jernvimpel, hvaruti är uthuggit bokstäfverna C. Sv. samt 1832". Årtalet anger det år kyrktornet uppfördes och bokstäverna är den dåvarande kyrkoherde Christopher Sylvans initialer.

Vid sockenstämma i Hyllie 1816 anmälde enligt protokollet "flera av församlingens ledamöter, att de, sedan utflyttningen skett från byen, å deras enskiften ej kunna höra klockorna, varigenom händer, att de antingen komma för sent eller för bittida till kyrkan, varföre de åstundade, att en flagg måtte för kyrkan inköpas, vilken om söndagarna kunde i tornet upphissas vid morgonringningen till rättelse". Sockenstämman beslöt enhälligt att anskaffa en sådan "flagg". Uppdraget gick till sockensmeden Peter Bäckström, som var "allmänt känd både för skicklighet och för billighet vid de arbeten, han sig åtager".

I Glostorp beslöt sockenstämman 1845 att anskaffa "en större Signalflagga af Jern på tornet till rättelse när Gudstjensten börjas för dem, som bo långt från Kyrkan". Enligt instruktion för ringaren i Glostorp 1882 börjas "andra ringningen 1/2 timme före Gudstjenst, hvarvid äfven såsom brukligt är här på orten flöjeln å tornet hissas". Det



Glostorps kyrktorn från 1782

gamla bruket med "flaggen" lever ännu kvar i Glostorp, där väderflöjeln på torn-taket hissas i topp en halv timme före guds-

tjänstens början samtidigt som klockorna sätter i gång och hissas ner när gudstjänsten börjas.